

Ehdotus A 1969/UHN
Käsittelijä Kestävä Pohjola -valiokunta

Mietintö, joka koskee jäsenehdotusta tekstiilien tuottajavastuuta koskevien yhteisten pohjoismaisten periaatteiden laatimisesta

Kestävä Pohjola -valiokunta ehdottaa, että Pohjoismaiden neuvosto suosittaa Pohjoismaiden ministerineuvostolle,

että laaditaan tekstiilien tuottajavastuuta koskevat yhteiset pohjoismaiset periaatteet, joiden odotetaan tulevan pakollisiksi pitkällä aikavälillä EU:n jätepuitedirektiivin tarkistamisen myötä. Näin voidaan

varmistua siitä, että saastuttaja maksaa.

varmistua siitä, että tuottajavastuussa noudatetaan jätehierarkiaa ja että ensisijaisena tavoitteena on jätemäärän vähentäminen.

turvata pohjoismaiselle tekstiilituotannolle reilut kilpailuedellytykset varmistamalla, että verkkokaupasta ostettavien vaatteiden yksityinen tuonti sisällytetään tuottajavastuuseen.

Pohjoismaisen tuottajavastuun mukaan raportointiin tulee vaatia lisää avoimuutta. Lisäksi tulee laatia yhteinen sähköinen rekisteri. Tämä auttaa välttämään verkkokaupan vapaamatkustajia.

edistää maasta jo viedyn jätteen siivoamista globaalissa etelässä uusien rahoitusmekanismien avulla.

varmistaa, että Pohjoismaiden pienet markkinat voivat yhdessä olla merkittävässä asemassa tekstiilialan muuttamisessa kestävämpään suuntaan.

laskea tekstiilien tuottajavastuujärjestelmien korvaukset mieluummin kappalemäärän kuin painon mukaan. Tällä tavoin pystytään varmistamaan paremmat ehdot painaville mutta kestäville tekstiililaaduille, kuten Pohjoismaissa tuotetulle villalle ja nahalle, ja heikommat ehdot kevyille, muovipohjaisille kuiduille, kuten nailonille, polyesterille ja akryylille.

tehdä yhteistyötä EU-järjestelmän keskeisten tukijärjestelmien kanssa teknisten ja digitaalisten apuvälineiden kehittämiseksi edistämään edellä mainittuja kohtia.

Taustaa

Käytä ja heitä pois -yhteiskunta ei ole kestävä ilmaston, ympäristön eikä talouden näkökulmasta. YK:n mukaan tekstiiliteollisuus on yksi maailman saastuttavimmista teollisuudenaloista. Alalla käytetään runsaasti luonnonvaroja, ja siihen liittyvät suuret hiilidioksidipäästöt sekä runsas vesi-, energia- ja maan käyttö. Muoti- ja tekstiiliteollisuus on samalla myös voimakkaasti globalisoitunut teollisuudenala, joka vastaa 8–10 prosentista kaikista kasvihuonekaasupäästöistä.¹ Globaali tekstiiliteollisuus on kaksinkertaistunut vuodesta 2000 vuoteen 2015, ja sen odotetaan kasvavan vuoteen 2050 asti.²

Pohjoismaiden ministerineuvoston mukaan Pohjoismaiden kansalaisten tekstiilien kulutus on suurempaa kuin keskimääräinen globaali kulutus. Pohjoismaiden ministerineuvoston vuonna 2014 julkaiseman analyysin mukaan asukaskohtainen uusien vaatteiden ja kotitaloustekstiilien vuosikulutus Pohjoismaissa vaihteli 13,5 kilosta 16 kiloon. Tämä vastaa 26–48 uutta vaatetta asukasta kohden vuodessa.

Tekstiilien kulutuksen nopea kasvu perustuu ennen kaikkea synteettisiin kuituihin, joiden osuus globaalista kuitutuotannosta on kasvanut YK:n ympäristöohjelman mukaan 20 prosentista 62 prosenttiin viimeksi kuluneen 20 vuoden aikana. Nämä ovat kuituja, jotka tuotetaan fossiilisesta polttoaineesta, ja tämä kehitys kiihdyttää siksi ei-uusiutuvien luonnonvarojen käyttöä ja ilmastoon vaikuttavien päästöjen tuotantoa.

Lisäksi monet vaatteet jäävät vain vähälle käytölle. Vaatteiden käyttökertojen määrä ennen niiden poisheittämistä on laskenut ajanjaksolla 2000–2015, ja samaan aikaan vaatteiden myynti on lisääntynyt. Vaatteita myös heitetään paljon pois. Väitetään, että halpavaatteet heitetään pois vain seitsemän tai kahdeksan käyttökerran jälkeen.³ Euroopan parlamentin mukaan Euroopassa heitetään pois noin 11 kiloa tekstiilejä vuodessa, ja globaalisti alle prosentti vaatteista kierrätetään uusiksi vaatteiksi.

Sen lisäksi, että vaatteita heitetään pois huomattavia määriä, viime vuosina on paljastettu, miten myymättömiä vaatteita tai palautettuja tavaroita poltetaan.⁴ Kestävien tuotteiden ekologista suunnittelua koskeva tuleva asetustavoitus mukanaan vaatimuksen läpinäkyvyydestä, mikä tarkoittaa sitä, että suurten yritysten on kerrottava julkisesti, miten paljon tuotteita ne hävittävät ja mitä ne tekevät tuotteiden kierrättämiseksi.⁵ Lisäksi on raportoitu, miten ei-toivottuja vaatteita viedään suuria määriä Euroopan korkean tulotason maista matalan tulotason maihin Euroopan ulkopuolelle, missä ne päätyvät kaatopaikoille.⁶ Euroopan ympäristöviraston mukaan tekstiilijätteen vienti EU:n ulkopuolisiin maihin lisääntyy. Vuonna 2019 tekstiilijätettä

¹ Ellen MacArthur Foundation 2017 ja McKinsey Sustainability 2020

² UNEP 2020

³ McKinsey Sustainability 2016

⁴ Esimerkiksi Pedersen og Ebbesen 2020, Samfunnsøkonomisk Analyse 2022, European Environmental Agency 2023.

⁵ Kestäviä ja kiertotalouteen perustuvia tekstiilejä koskeva EU:n strategia (maaliskuu 2023)

⁶ Esimerkiksi Changing Markets 2023, OR Foundation 2023, EEA 2023.

viettiin 1,7 miljoonaa tonnia. Kierrätykseen lahjoitettavista vaatteista valitettavasti vain pieni osa kierrätetään Pohjoismaissa.⁷

Tekstiilien tuottajavastuu on nostettu esiin ratkaisuna haasteeseen. EU:n tekstiilistrategian mukaan tuottajavastuu muuttuu pakolliseksi kaikissa EU- ja ETA-maissa. Tuottajavastuujärjestelmän tavoitteena on vähentää muualla tuotettavaa ja hävitettävää sekä muualle vietävää valtavaa vaatemäärää. Pohjoismaisen tuottajavastuun tulee pohjautua jätehierarkiaan ja saastuttaja maksaa -periaatteeseen.

Lisätietoja EU:n jättepuitedirektiivin muuttamisesta käytävistä neuvotteluista on saatavissa täältä: [Waste framework directive: A more sustainable use of natural resources \(europa.eu\)](https://ec.europa.eu/euro-observatory/en/waste-framework-directive-a-more-sustainable-use-of-natural-resources)

Keräämällä pohjoismaista tekstiilien tuottajavastuuta koskevia yhteisiä periaatteita yhteen luomme paremmat toimintaedellytykset tekstiilien kiertotaloudelle Pohjoismaiden markkinoilla. Kokonaisilmastovaikutusta voidaan edistää, jos käytössä on yhteiset tuottajavastuuta koskevat kunnianhimoiset tavoitteet. Lisäksi voimme tukea laatutekstiilien kestävä tuotantoa omalla alueellamme. Mahdollisten teknisten ja digitaalisten apuvälineiden kehittämiseen on mahdollista hakea rahoitusta EU:n Life-ohjelmasta.⁸

Tämä vahvistaa pohjoismaista kestävä muodin toimintasuunnitelmaa. Toimintasuunnitelmassa on määritetty tavoitteeksi, että muoti- ja tekstiiliala on vuoteen 2050 mennessä osa kiertotaloutta, jossa tuotteiden elinikää pidennetään ja tekstiilikuidut pidetään suljetussa kiertokulussa, jolloin niitä käytetään yhä uudestaan ja uudestaan. Tämä on myönteistä ilmastolle, ympäristölle ja taloudelle, minkä lisäksi se sopii yhteen markkinoinnin kanssa Pohjolasta puhtaana, vihreänä ja uudenaikaisena alueena.

Pohjoismaat ovat tehneet jo pitkään tekstiilialan yhteistyötä. Esimerkkinä tästä on [The Nordic Textile Collaboration](#) -hanke, jonka tavoitteena on vähentää tarpeetonta kulutusta, pidentää tekstiilien käyttöikää, lisätä kiertotaloutta, edistää digitalisaatiota ja jäljitettävyyttä muoti- ja tekstiiliteollisuudessa sekä vahvistaa tekstiilien keräystä, lajittelua, kierrätystä ja uudelleenkäyttöä. Yhteistyön tarkoituksena on

- kartoittaa Pohjoismaissa vireillä olevia tekstiilialan aloitteita ja ehdottaa uusia toimenpiteitä, ks. raportti [Mapping Sustainable Textile Initiatives in the Nordic Countries \(norden.org\)](#)
- saada aikaan vapaaehtoinen sopimus, jolla Pohjoismaiden relevantit muoti- ja tekstiilialan toimijat sitoutetaan tiettyihin toimenpiteisiin

⁷ Palm et al 2019 "[Mapping Sustainable Textile Initiatives in the Nordic Countries](#)" ([norden.org](#))

⁸ Kestäviä ja kiertotalouteen perustuvia tekstiilejä koskeva EU:n strategia (maaliskuu 2023)

- julkaista loppuraportti, jonka laatimisesta vastaavat hankkeeseen osallistuvien kansallisten viranomaisten edustajat.

The Nordic Textile Collaboration on Pohjoismaiden ministerineuvoston rahoittama hanke, jossa ovat mukana Tanskan ympäristöhallitus sekä sitä vastaavat viranomaiset Suomesta, Ruotsista ja Norjasta. Hankkeen tavoitteena on vähentää vaatteiden ja tekstiilien tarpeetonta kulutusta, pidentää tekstiilien elinikää, edistää kiertotalouden liiketoimintamalleja Pohjoismaiden muoti- ja tekstiiliteollisuudessa sekä tukea tekstiilien keräystä, lajittelua, kierrätystä ja uudelleenkäyttöä.

Pohjoismaiden nykytoimien kartoituksen pohjalta pohjoismaisen tekstiiliyhteistyön ohjausryhmä on päättänyt toteuttaa vuosina 2023–2024 seuraavat hankkeet:

- Active Textile Society tarjoaa Pohjoismaiden yrityksille ja yksityishenkilöille yhteisöllisen foorumin, jolla nämä voivat yhdessä purkaa esteitä tekstiilien kierrätyksen tieltä. Tavoitteena on pidentää tekstiilien elinikää, edistää kiertotalousmalleja ja muuttaa kuluttajakäyttäytymistä.
- Sharing Nordic Circular Competences -hankkeen tavoitteena on edistää tiedonvaihtoa ja kehittää kiertotalousosaamista koko arvoketjussa webinaarien ja työpajojen avulla.
- EU & Textile Coffee Breaks -webinaarisarja tarjoaa tietoa relevanteista EU-aloitteista, kuten EU-strategiasta, jolla edistetään kestävien ja kiertotalouteen perustuvien tekstiilien käyttöä.

Valiokunnan näkemykset

Pohjoismaiden vihreä vasemmisto kannattaa jäsen ehdotusta ja korosti, että on monta hyvää syytä jatkaa sen käsittelemistä. Puolue ryhmä muistutti, että Pohjoismaat ovat vuosia olleet alan edelläkävijöitä.

Vapaa Pohjola on samaa mieltä siitä, että Pohjoismailla on parantamisen varaa. Keskiryhmä ja sosiaalidemokraattinen ryhmä kannattavat ehdotusta. Ne korostivat, että Pohjoismaiden on tärkeää pitää kiinni johtoasemastaan ja toimia jatkossakin esikuvana muille.

Valiokunta katsoo, että suositus täydentää vireillä olevia pohjoismaisia hankkeita ja kaikkea sitä kokemusta ja osaamista, jota Pohjoismailla on jo kertynyt, ja tukee ehdotusta.

Tukholmassa 6. helmikuuta 2024

Tove Elise Madland (A)
Johan Andersson (S)
Malin Larsson (S)
Åsa Karlsson (S)

Krista Mikkonen (vihr.)
Heikki Autto (kok.)
Teitur Björn Einarsson (Sj.)
Mariane Paviasen (IA)

Ola Elvestuen (V)
Anna Falkenberg (sb)
Emma Berginger (MP)

Lotta Johnsson Fornarve (L)
Anna-Lena Hedberg (SD)
Staffan Eklöf (SD)